

Јан Балабан

ДЕЧАК

„Значи, до Витковица“, уздахнуо је Ханс реагујући на обавештење да ће воз, услед затварања пруге завршити путовање на периферијској станици.

„Шта значи затварање пруге?“, упита Ханса његов петнаестогодишњи син, такозвани Дечак. Дечак, чији се раст сада мери дециметрима и коме су очеве ципеле већ мале, што се показало током планинске туре, када је желео да му позајми своје резервне патике, јер су његове биле промочене. Није успео да уђе у њих.

„Затварање...“, Ханс је замислио светлוצаве шине осветљене фаровима локомотиве. Иду, иду, и наједном се завршавају, а машина пропада у дубоку тмину.

„...Не знам, може бити некакав квар на пружи, неисправна скретница, воз слетео са шина. Нешто сигурно јесте, те морају да нас преусмере на Витковице. Сигурно има десет година како нисам био тамо.“

„Ја никада нисам био тамо“, додао је дечак.

Воз је затутњао преко челичног моста изнад реке означавајући да су управо прошли Бескидске планине. Предео са разгледница оставили су иза себе.

У том истом тренутку иза себе смо оставили падину којом смо се спуштали, између оборених и наслаганих стабала. Сами у тој хладноћи, где се побеснела планинска река разбија о гранитне плоче. Извор мора да је негде тамо горе, под планинским врхом. Ипак, тамо нема никаквог извора, само десетине ситних поточића разгранатих у стотине сићушних притока, које се дословно у капима спуштају са камена, тамо у тихом средишту планине. Заправо, не влада тамо тишина, само човек на моменат застане, трудећи се да допре до нечега. Предео се под планинама простире као исфлукани столњак, или пре као похабана мапа са мрљама на месту градова. Тамо, видиш, тамо негде живимо.

Тамо смо сада. Светла колибâ на ободу шуме остала су на својим местима, баш као и села која су трептала у ноћи својим црвеним светлима попут необезбеђених прелаза. Већ пролазимо поред великих и непомичних подручја запоседнутих грозним машинама и преко реке Остравице стижемо до Витковица. Више нема смисла подсећати се свих тих повратака, те удобности домова који чекају, тамо су попут твоје детиње руке која је некада могла да ми стане у длан.

Закорачили су на станицу која је вероватно представљала главну станицу града челика. До дана данашњег о томе сведочи неразумно пространи и пусти хол са широким степеништем којим је сада ходала шачица преусмерених путника, вукући се попут закаснелих сена некадашњих житеља. Од педесет сијалица на удаљеној таваници светлела је само једна, и отворен је тек један од мноштва шалтера. Тројица пијанаца испред бифеа. Покушава да купи карте за трамвај на киоску са алкохолем и безобразним часописима. Немају, не држе. Чини се да дечак нимало не обраћа пажњу на нафракане

и нашминкане тетке из часописа. Уопште их не региструје. У моје време ми смо их друкчије посматрали.

На улици испред станице сазнали су да једини трамвај који туда саобраћа долази тек за тридесет минута. Шта сад? Ханса боле ноге од стајања, и одједном не зна шта да ради. Шта да ради са свиме тиме, шта да ради са дечаком?

„Идемо пешке“, предлаже дечак док са занимањем посматра суморну околину.

„Није ти било доста?“

„Одморио сам се у возу.“

Он је још дете, довољно му је пола сата или сат, а нама, чини се, ни овај крајак живота који нам је преостао не би био довољан да се одморимо. Одвратна реч, човек одмах замисли начету половину хлеба коју деца упорно избегавају, радије узму свеж, или уопште не једу хлеб већ узму некакву чоколадицу, нешто у сјајном омоту, толико их има свуда около. Лепљиви, светлцуци, слатки омоти обавијају свет.

Кренули су пречицом, улицицом која их је водила у таму, према моћном мосту у даљини. „Да ли још увек постоји она рупа у огради кроз коју се увек провлачило?“, пита се Ханс. Каква рупа, читав комад ограде је изваљен. Кренули су преко пруге баш када је иза кривине затутњао теретни воз. Морали су хитро да се пребаце у мрачни крш са стране. „Педесет пет, педесет шест... педесет шест вагона“, дечак је избројао.

Прошли су пругу, да би их наредна рупа у плоту довела до колоније приземних радничких домова. Иза ограда су залајали пси чувари, већином вучјаџи.

„Нисам веровао да овде још увек неко живи“, зачудио се дечак, радознано загледан у пригушена светла која су допирала из унутрашњости приземних кућица. Ханс као да је у том тренутку видео себе од пре двадесет пет година. Још онда је њему, дечаку из зграда, ова насеобина деловала као острво пренесено из некаквог другог света.

Иза кровова од тер-папира уздизале су се више, градске куће од црвене цигле. Такве су се зидале у доба Ротшилда. Биле су велелепне, о чему су сведочили и китњасти украси изнад прозора. Биле су то куће за успешније људе, међутим читаво то насеље са једне стране притисла је фабрика, са друге ауто-пут, са треће пруга. Од њега је створена периферија у самом центру града. Неколико прозора и даље је светлело, други су заувек затворени шперплочом.

„Волео сам овде да долазим преко оног моста“, Ханс је показао на стубове надвожњака који је пресецао стару четврт. „Гледао сам кроз прозоре како људи унутра живе. Једном сам видео младу Циганку како спрема дете за спавање. То је трајало само трен, пре него што је искључила светло. Дан- данас памтим ту слику, као да је фотографија. Просторија у црвеним и ружичастим нијансама и у њој та тамнопута жена, дете од постелине и не видиш, само осећаш да је ту захваљујући њеној руци која га мази по глави. Да сам сликар...“

Отац и син застали су у подножју бетонског стуба, као да нешто чекају. „Да сам сликар“, Ханс је у себи довршавао мисао, „само бих такве руке сликао. Да сам дете, такву бих руку осећао изнад своје главе. Да сам мајка, баш тако бих мазио своје дете.“

Мушкарац не може да буде мајка. Мушкарцу није место у просторији у црвеним и ружичастим нијансама. Може само да стоји на прозору, да се диви споља. Да држи руке иза леђа, зарива нокте у дланове, да задржава сузе у очима.

Посматрао је дечака. Није могао да проникне у његове очи као раније, као онда када га је та мала дечја глава гледала са јастука, пуна поверења.

У тишини су прошли неколико улица и избили на трг, са кога је неколико трамваја возило у њиховом смеру. Ускоро ћемо стићи кући. Али пре тога, пре тога ћемо сести на пиће. Ханс је хтео нешто да задржи, хтео је још малко да продужи тај излет са својим сином, тај излет који се већ окончао. Ушли су у пространу гостионицу са дугачким, празним столовима. Свега неколико ћутљивих људи, рђавих мушкараца, једна гласна, пијана жена и неколико радозналаца који су покушавали да згрну богатство на аутоматима за игру.

„Знаш да то не иде тако“, стаде да објашњава сину, „то је подешено тако да узима новац, не да га даје.“

Можда је погрешно што је довео дечака на овакво место, али уосталом он више није толико мали.

Наручили су пиво и лимунаду, и за тренутак су изгледали као да седе у чекаоници неке одавно затворене железничке станице. А онда је дечак упитао: „Тата, ти си раније живео овде?“

„Заправо, радио сам, и...“, кренуо је да му прича о свом животу у прошлом веку. О радничким баракама, о штампаним обрасцима, о комунистима и о незгодама на раду.

Поново је осетио тај смрад, зној, уље и још нешто, некакву прљавштину која штима као запаљене рукавице којима си гребао сам бог зна по чему. Тај смрад се свуда осећао, подсећао је на смрад запаљеног зупчастог ремена на аутомобилу. Од њега се није могло побећи ни у канцеларији, ни на универзитету, ни у Прагу. Када отвориш новине из тог времена, тај смрад се осети.

Испили су пиво и лимунаду. Морали су да крену. Отворио је врата и пустио дечака да изађе. Помислио је како његов син још увек није чврст, како се залелујао попут стабљике пасуља. Али, и поред тога ће ускоро морати да га одвоји од себе, и тада ће остати сам на периферији изниклој у његовом властитом срцу.

ЕМИЛ

Ах, ви драгстори, нон-стоп отворени киосци, кладонице, коцкарнице! Ах, ви! Све треба да вас позатварају бели фашисти. И не мислим при том на фашисте беле пути, већ на фашисте у белом, могу да буду и тамнопути, фашисти анђели, доктори, медицинске сестре и браћа у белим мантилима са белим опасачима и белим лисицама. Када ли ће их неко поставити на чело државе, да нас сачувају од те прљавштине, од тог глиба у коме се ваљамо док бауљамо између драгстора и коцкарнице? Где спава-те, витезови са Бланика,¹ док смо ми остављени на милост и немилост пред вечито отвореним вратима тих лихварских глодара?

¹ Из чешких легенди: ратници, борци за ослобођење чешког народа.(Прим. њев.)

У време комунизма могли сте да пијете само до десет увече, максимално до поноћи, а пиће се могло куповати најкасније до девет, и то на свега два места у граду. Због тога сам дошао на идеју да направим резервну боцу. Прекрасну десетолитарску флашу са избрушеним затварачем. А мој брат, тај велики и снажни човек који ме је вечито учио стварима које су мене уништавале, а њему нимало нису шкодиле, мој брат ми је помогао да је напуним са десет хиљада грама стопроцентног алкохола.

Мој брат, инжењер у фабрици парфема, имао је приступ чистом алкохолу у неограниченим количинама, али је упркос томе његова јетра остала неоштећена. Од дестилата је правио одличне коктеле којима је заводио лаборанткиње, а касније би их одвозио у викендицу, слушао сам приче о њиховом чврстом стиску, о њиховим прстима и вештим уснама. Ја бих у то време већ завршавао са главом на столу, много пре него што ће забава уопште почети. Требало је после тога преживети дугу ноћ, тресао бих се испред затворених врата продавница и трафика, чекао бих јутро на станици без иједног гутљаја макар и најгоре брље. Без пића, без даха, у ноћи мрачној попут гробнице. Баш зато ми је брат набавио лампу чије ће ме светло водити до краја најдуже ноћи.

Полумртвим покретом руке подигао сам лампу на ормар у својој неугледној соби. Поставио сам је на олтар, а затим сам се сручио на изгужвану постелјину, одакле сам могао да је гледам, сигуран да никада више нећу остати сам; и баш тада је стигла слобода, врата продавница су се отворила за сва времена.

Моја светиња са олтара као да је у том тренутку изгубила своју вредност. Више је нисам узимао. Купио бих тетрапак, пљоску или пластичну флашу неког разређеног, мутног пића. Тонуо сам у сан уз помоћ каквог бућкуриша домаће израде. Нисам могао да издржим сву ту снажну, ничим ублажену светлост око себе. Склањао сам поглед и пуштао да на моју лампу пада прашина.

„Још има времена.“ Жућкасти бројеви на будилнику показивали су четири и десет. „Још има времена!“

Емил се тешио сазнањем да још најмање три сата неће морати да устане, неће морати ни да се мрдне. Мучила га је, са друге стране, помисао да ће већ за два сата све почети. Стићи ће звуци улице. Доставна возила кренуће из магацина. Трамваји ће клизити по шинама као дечји возови када се батерије убаце. Ђубретари ће зачангрљати под прозорима. Стићи ће звуци домова. Иза зидова, људи ће почети да се крећу, да пуштају воду у тоалету, захучаће вода из купатила. Кораци на степеништу. Ах. Подигао је покривач до браде.

Стићи ће звуци станова. Пас гребе улазна врата, хоће напоље. Настаје комешање у дечјим креветима, непомична жена на душеку поред њега се помера... не помера се! Кренуо је руком ка њеној страни кревета, пун самопоуздања: није била тамо.

То му се дешавало. Заборављао би где се налази и шта се са њим дешава. Не, није ствар у заборављању, већ напротив у интензивном присећању. Знаци су прилично дубоко утиснути у његово оронуло сећање и враћају се у живот, иако су одавно лишени адресе. Долазе сами, и Емил се, иако то не жели, присећа своје породице док истовремено покушава да се присети догађаја од претходне вечери, да се присети како се десило да сада лежи овде испружен попут рибе на тигању. Осећај је сличан решавању ужасно заморне укрштенице чије решење већ зна, и сада мора да чисто

реда ради попуни све хоризонталне и вертикалне појмове како би све добило некакав смисао.

Бесмисао! Од тога мора да се чува, од тога једино сан може да га сачува. Још има времена. Заспаћу на силу. Утоњућу у сан на силу, ипак сам ја творац, режисер ове сцене. Ја сам фабрика снова.

Загрејаћу свој стари аутомобил. Једини ауто којем верујем. Прилично је неугледан. Слој лака је одавно нестао и оставио само основну боју. Унутра је све дотрајало и искрзано, али зато гуме, гуме имају дубоку шару, а одоздо сам нанео слој заштитног премаза, сви чепови и вентили су науљени. То се мора. У овако агресивном окружењу такође треба, рецимо, покрити хладњак аутомобила масним папиром и заштитити све отворене делове од соли која се скупља у ваздуху. Мој ауто никада неће напасти рђа.

Последња светла насеља остају у ретровизору. Возим кроз мрачан, шумовит предео. Када подигнем поглед видим појас индигоплавог неба са црним врховима крошњи који се оцртавају попут зуба. Стижем до краја шуме где јелке постају све ниже и полако уступају место закржљалим жбуновима који посрћу под ударима ветра који долази са мора. Иза њих пружа се још само каменита обала, а на њеном самом крају, уздижући се високо изнад усталасаног плаветнила, налази се светионик, а на његовом врху јарко светли лампа о којој се ја старам.

Зауостављам се крај светионика. Излазим из аута, плућа не могу да се прилагоде оштрим налетима ветра. У заклону иза гараже палим цигарету. Увешћу ауто унутра и прекрићу га воскираном цирадом. Отимам се са ветром за врата гараже. Најзад успевам да навучем резу. Гледам на сат, четири и десет. Још има времена. Ветар доноси звуке механизма унутар светионика. Шетам до зидића на самој ивици литице. На врховима црних таласа назире се сивкасти трагови, знак да ускоро свиће. Таласи ударају у литицу од кречњака, чује се шум као да је у питању живи креч, а не кречњак. Нагризају литицу која се не повлачи.

Подигнем поглед и налазим светло светионика на супротној обали. Могу само да замислим кућице уснуле попут стада оваца од којих до мора води дугачак, предугачак бетонски мол на чијем крају се уздиже челични димњак другог светионика са лампом на врху. Капетан који изгуби наша два светла из видокруга и даље може безбедно да плови између литица јер му се у том тренутку указује светло трећег светионика, до тада скривеног иза планинске падине.

Ноћ је ведро, нема потребе да се оглашава сирена за маглу монтирана изнад мог ушушканог смештаја на петом спрату куле, сирена која завија попут рањене звери насукане на обалу. Данас могу мирно да седим, да себи скувам чај и чекам прелете првих птица као сваког дана. Због тога сам ту, да бих уз јако заслаћен чај мотрио на море и посматрао птице. Пишем књигу о њима. Већ десету годину трошим на птице и њихова гнезда. Већ десету годину одржавам светионик и пишем писма жени која такође проучава морске птице. Лепа је као њорка, као блуна, а речи у њеним писмима покрећу се складно попут крила албатроса.

Ујутру, након осеке, спуштам се на плажу. Наоблачило се. Из високог облака ситна киша пада на песак који је раван попут плоче након удара силних таласа. На таласима

се појављује чамац, брзи, модерни чамац са мотором. На њему назирем само једну особу, морнара. Никада га нисам упознао нити ћу га икада упознати, јер овде ниједан чамац не може да пристане, може само да се олупа о литице. Узалуд машеш и вичеш, узалуд шаљеш сигнале, на моју обалу не можеш. Са те стране до мене нико не може да дође, само птице.

Емил се по други пут пробудио. Устао је из кревета, отворио је прозор и приставио кафу. Ушао је у купатило и пустио врућу воду из туша како би са себе спрао зној од сна. Затим је обукао чисту кошуљу, узео шољу кафе и позвао девојку на посао.

„Како ти је прошла смена?“

„Слабо сам спавала. Довезли су нам хитан случај.“

„Када?“

„Нешто после четири.“

„Занимљиво.“

„Шта је ту, молим те, занимљиво?“

„Ништа, ништа. Је ли умро?“

„Не, још је жив. Лежи на интензивној нези.“

На путу до посла свратио је до продавнице на углу. Била је отворена целе ноћи. Радницама из ноћне смене већ је свега било преко главе. Двојица клошара наслонили су се на касу и у велику, мусаву кесу трпали су флаше јефтиног вина.

„Још једно. Имаћемо за још једно“, забрундао је један од њих, који је изгледао као старији брат оног другог, док је по каси разврставао последњу ситнину. Обојица су једва стајали на ногама. Емил је чекао на свој ред, посматрао их и у себи говорио: „То је мало, то је ужасно мало, момци!“ И мислио је на прозрачних десет хиљада грама.

ГАБРИЈЕЛ

„Тими, како се ти стварно зовеш? Тим не звучи као право име, пре као некаква скраћеница, као Том од Томаш.“

Габријела га је заинтересовано посматрала, као да од онога што ће чути зависи бог зна шта. Усредсредила је поглед и истурила браду, ишчекујући појашњење некаквог важног животног питања. Затим је забацила главу уназад, широм отворила очи и насмејала се. Тимик је ову њену играрију одлично знао, једино није био сигуран колико ју је озбиљно играла. Није могао да докучи те мудре и енергичне девојчице које воде рачуна о детаљима. Детаљима као што је овај покрет којим је склањала са чела један непослушни прамен, који као да је изникао из педантно зачешљане тамне косе. Умела је то.

„Моје право име је Тимотеус.“

„Вау, то је озбиљно. На енглеском се каже Тимоти, као Тимоти Лири.“

„По тати водим порекло из породице евангелиста. Они дају библијска имена деци. Могао сам и горе да прођем. Неки од мојих рођака зову се Елијаш, Ебигејл, Леа... Гидеон.“

„Али, то су прелепа имена. Како си рекао? Ебигејл, Еби... то бих хтела. Моји су атеисти, тако да и не знам шта та имена значе. Елијаш, на пример, он је био пророк, је л' да?“

„А Габријел је био арханђео“, додао је Тим.

„За то сам чула, само нисам сигурна да ли су моји то знали када су ми дали ово име. Сигурно је тада било модерно, глупост најобичнија, као што су на пример звонцаре биле модерне. Мислим да ми никада не би дали то име да су знали да је то име за арханђела. Они у анђеле нису веровали. Ни они сами никада нису били анђели, нити су сада. Знаш какве све гадости говоре једно о другоме?“

„Не знам.“

„И не желиш да знаш. Буди срећан, Тимотеусе, што се твоји родитељи целог живота воле. Воле се, зар не?“

„Као да је то нешто чега данас треба да се стидимо“, рече Тим озбиљно.

„То је глупост!“, Габријела готово дрекну, а њене очи се опасно сузише и издужише. „То је највећа глупост коју сам икада чула.“

„А ја сам највећи глупак кога си икада срела“, одбруси Тим, осетивши наједном некакву тежину и љутњу, којих се у њеном присуству није могао ослободити. Осећао се као да истовремено обожава љупкост ове девојчице и завиди јој на њој.

„Али ниси“, рекла је умирујућим тоном, „нисам ја ни тако млада као што мислиш.“

Али јесте, њена младост била је за њега недостижна. Ослонила се на свој нови бицикл, обучена у кратку сукњу и са платненим патикама на босим ногама. Голе руке, гола рамена, једино су девојачке груди допола биле скривене горњим делом жутог купаћег костима. Габина. У поређењу са њом, Тим никако није деловао младо. Он је иначе тешко подносио своју младост. Са својих осамнаест година, већ је осећао да је његова судбина да постане одрастао. Да се бави озбиљним питањима. Никада се неће сунчати, радосно скакати, никада неће плесати нити потражити некакву забаву. Он не.

Кренули су бициклима даље, стазом ка гробљу, између запуштених домова иза чијих ограда су лајали вучјаци и други велики пси чији је јаросни лавез преносио расположење њихових господара. Овде није безбедно. Овде, на крају града, у старом насељу изгубљеном међу шумама јасике из које су још понегде штрчали оштри остаци индустријских зграда.

Тим је следио Габину, једва пратећи њен брзи темпо. Питао се да ли и она осећа тај слатки задах који избија из околне бујне вегетације, ту медну смрт која прекрива читав овај крај. Шума се проредила и стаза је даље водила узбрдо, ка врху округлог брдашцета на коме се налазио крематоријум око којег се простирало градско гробље.

Габријела је ишла да обиђе гроб свог деке Честмира. Био је то ритуал који је понављала сваког последњег петка у месецу. На почетку године у календару би те дане означила напоменом *гроб*, а затим би га редовно посећивала, чак и да, како је њен дека умео да каже, падају секире.

Када би време било лепо, сишла би са брда и окупала се у поплављеној шљунчари. Нико је није терао на ове посете, ни мајка која се радије није присећала деке, ни отац који ту комплетну фамилију није могао да поднесе, и док је о њеној мајци говорио

одвратне ствари, њеном оцу није желео ни име да спомене. Једино је Габи чувала сећање на Честмира, чинило се у инат свима. Када би после купања мокра лежала на шљунку, осећала се необично смирено, као да је са себе успела да спере делић стида свих тих људи од којих је потицала. Тим и не зна колико је значајно то што га је повела са собом.

Код капије гробља сишли су са бицикала.

„Нећеш ваљда тако на гробље?“, зачудио се Тим док је посматрао капљице зноја које су светлукале на њеном рамену.

„Како, тако?“, није схватала.

„Тако... тако мало обучена.“

Тим се надао да је у ранцу носила некакву мајицу, па зар на гробље у купаћем! Најежио се при помисли на свечане погребне својих предака, и ништа мање свечане посете гробљима недељом по подне.

„Не свиђам ти се?“ Поново те притворене очи и истурена брада.

„Много ми се свиђаш“, макар је то могао да јој каже. Загледао се у њу и у тренутку је заборавио где се налазе. Најрадије би је узео у наручје. Најрадије би сада водио љубав са њом баш ту, на капији гробља, под сетним погледима глиених плоча, или би је барем пољубио. Али, она је захтевала одговор, а одговор није био једноставан.

„Свеједно је“, пробао је да каже.

„Није свеједно. Шта си хтео да кажеш?“

Није била потпуно љута, али је деловала озбиљно. Оштро. Толико оштро да је могла саму себе да повреди.

„Ја сам имао некакву традиционалну представу да се на гробље долази искључиво у оделу, или тако нешто.“

„Ти онда узми одело, ја идем овако. Деки то не би сметало. Он је волео жене. Знаш колико је волео жене? Све до смрти. Тај кад види женску задњицу, ма не можеш ни да замислиш шта је то било, а онда би све о томе причао мени, својој унучици. Баку је мрцварио до краја живота. Она се, наравно, пропила. Она би шљемала у спаваћој соби на спрату, а он би доводио бабе у радионицу у дворишту. Најразличитије жене, Циганке с улице што се дају за двадесет круна. А када више није могао, доводио би их да разговарају, о козама...“

„Био је чобанин.“

„Да, чобанин, човече, баш је био лик.“

„Онда му не би сметали купаћи костими на гробљу?“

Габријела хтеде да потврди, али се изненада зауставила.

„Тиме, мислиш да би му стварно сметали? Ужасно би му сметали! Он није подносио поглед на наго тело.“

„Не разумем.“

„Чекај“, Габријела се размахала рукама у висини рамена, покушавајући да призове давну успомену. „Једном смо сестра и ја наге трчале по дворишту. Прскале смо се водом из баштенског црева, или тако нешто. Мале девојчице. А он је дрекнуо на маму: 'Сместа да си их обукла! И одмах кући!' А само што смо дошле. Он је стално причао о

женама, али никад код њега нисам пронашла ниједну фотографију, знаш оне безобразне слике какве имају возачи камиона, на пример. Он то није подносио.”

„Али, зашто? То нема смисла.”

„Има, има, Тиме, и те како има смисла.”

Габријела је увукла доњу усну, премишљајући се да ли да му исприча.

„За време рата био је у концентрационом логору. У оном најгорем, у Биркенауу.”

„Био је Јеврејин?”

„Не, комуниста. А тамо су га распоредили у Сондеркоманду. Знаш шта је то било?”

„Не знам тачно.”

„То је био одред задужен за пражњење гасних комора. Једноставно би извлачили све те мртве људе и носили их до пећи, голе, наравно.”

„То је ужасно.”

„Јесте. Због тога он до краја живота није могао да поднесе поглед на голо тело. И када је водио љубав са женом, она је морала да остави одећу на себи. Слушала сам своје родитеље како о томе причају.”

„А шта је радио после рата?”

„Све могуће. Оженио је моју баку, добили су моју маму. Али, с њим се није могло даље, био је јако безобразан. Напијао се, трошио је више него што је имао, свађао се са људима. Имао је осећај да му читав свет нешто дугује. Колико је само сукоба и судских парница имао. И из партије су га на крају избадили. Баку је упропастио. Завршила је у лудници, парализована. И моје је отерао од себе.”

„Како?”

„Тату није могао да поднесе. Вређао га је кад год би му се указала прилика. Једноставно није желео да своју ћерку гледа са њим. Говорио му је да је гад, да је најобичнији балавац. Није могао да поднесе да неко ко није проживео оно исто што и он може нешто значити на овоме свету.”

„Али, ти си га волела, зар не?”

„Да, и он мене, само мене. Моју сестру такође није могао да смисли. Ја сам наставила да га обилазим и када су га сви други напустили. Увек бих му донела ракију, јер тад већ није имао новца да купи себи алкохол. Њему пиће није шкодило као баки, рецимо. Умео је да каже да неће гром у коприве. Направио је апарат за дестилацију, имао је све, црева, левак, казан, све ми је детаљно објаснио. Мислим да бих сад умела да га саставим.”

„Можда ће нам некад затребати.”

„Можда. Сећам се да га је држао на столу у кухињи. У великим теглама за краставце потапао би хлеб измешан са шећером. Сваког дана би направио себи четврт литре пића, и то би му било доста. Имао је два пса, то су били страшни разбојници, мислим да су изуједали све комшије, чак и њега, јер би их он кињо када би се напио. Једино мене никада нису ујели, као да им је то некако забранио.”

Дошли су до гроба, и Габријела се бацила на посао. Поварила је осушене стабљике траве разбацане по белом песку, помела прашину са камене ограде, сунђером опрала надгробну плочу, запалила свећу иако уопште није било мрачно, и положила на гроб букет вештачког цвећа.

Тимотеус је седео на ивици суседног гробног места дубоко замишљен и задихан, премда ништа није радио, када је схватио да управо присуствује открочењу. На околним гробовима понегде би се нашао гипсани или камени анђео, једино се над гробом Честмира и његове сироте супруге надвијао прави анђео, уз то ни мање ни више него Габријел.

Поподне је прешло у вече. Велико сунце висило је иза брда попут егзотичне воћке умочене у отровни сируп. Куће и фабрике у околини тешко су дисале у топлом сумраку. Те вечери Тим и Габи су се нешто касније спустили до језера у шљунчари. Оно неизбежно, што је висило у ваздуху читавог дана, коначно их је сустигло у шуми јасике испод гробља. А када су најзад пливали наги у хладној води језера, са себе су спирали нови, сопствени стид.

*(Са чешкој превео **Урош Николић**)*